अ. नं २०

धर्मशास्त्र

रु॰ ३२८ समु : ८ रत्नपिण

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

पारा[illegible]दानः त्र्यैरव्यादेवाज्जाविवाहउक्तेः । सगोत्रत्वं समानप्रवरत्वमिति चंद्रिकामदनपारिजाता
[illegible]तु[illegible]क्तः सगोत्रत्वेनैव निषेधात् समानार्षगोत्रजामित्यादौ समानप्रवरत्वं पुनरुक्तं स्यात् । अतो
[illegible]चिन्तास्थाने नानां मध्ये यमुपक्रम्य प्रवराम्नानं सतेषां गोत्रं तथा । यथाह जामदग्न्यानामित्यादि वौ[illegible]
[illegible]त्वादुपूक्तेरखणं । तेन भृग्वंगिरोगणे[illegible]मध्ये [illegible] भिन्नत्वे [illegible] धिकारात् गोत्रत्वं । अत एव [illegible]
[illegible] गोत्रत्वं [illegible]परंपराप्रसिद्धं महाचार्य[illegible] यथा समाने पिंडा[illegible] ज्येष्ठ[illegible]डिनोर्त्रि[illegible]
[illegible]गोत्रमिति । नच जगोरनुवृत्तसावर्णि[illegible] सगोत्रत्वापत्तिः [illegible] पुंदासात् [illegible]
[illegible]एव [illegible] यावत् प्रवरेष्वनुवर्त्तते । नावत् समानगोत्रत्वं अन्यत्र [illegible]मणादिति [illegible]
[illegible]नुवृत्तावेव सगोत्रत्वं नान्यथेत्यर्थः । [illegible] अनुवृत्तिशब्दार्थमाह [illegible] गोत्रियमाण[illegible]
[illegible]चित्सन्नयावानुवर्त्तनं एकस्य हरयपते यत्र न सगोत्रं तस्य कृष्यतद्भिः अस्यार्थः [illegible]येसमाणनयास
[illegible]नप्रवरानभाविनयथ (ओ)प्रानां भृगूणां [illegible]प्रवरसाम्येसत्यपा अधिकारेण [illegible]दकत्वेनवायत्र
[illegible]नेष्वसावर्णेरनुवर्त्तनं । हरयपतेन[illegible]तस्यानुवर्त्तनं समानस्य गोत्रमपक्ष[illegible] सगोत्रत्वेनेत्यर्थः ।

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(२)

[illegible]याकप [illegible] भरद्वाज गोत्रस्य [illegible] गागरस्तान्हे य्यौक्तं स्यस्मालिहि कपिप्रवरा [illegible] बार्हस्पत्य भा
रद्वाजे [illegible] वाङ्गिरा गणस्थितो द्वि प्रवरसाम्याभावेनासम [illegible] पिससत्र ऋषीन
[illegible] नापूसत्वे न संस्कराल भरद्वाजानु देसाकपेः सगोत्र सोदत्वि वाह [illegible] गोत्रस्य द्विपम
[illegible] नयानुहालदुः यटेव [illegible] नहाघमर्षण कौशिक विश्वामित्रेति गोत्रभ [illegible] जो नि [illegible]
[illegible] द्वि प्रवरत्वापत्याति विश्वामित्राणां त्र्यार्षेयत्व [illegible] दैरानुपपन्ने [illegible] न [illegible] गोत्रत्वे [illegible]
[illegible] यु [illegible] षष्ठ अनुपपत्तेः कथं च स सप्तर्षिरूपस्य [illegible] मित्रस्य गोत्र [illegible] यत्तो मावान् [illegible]
[illegible] यक्तूनाध्व तुल्यनामानां गोत्र मार्दयन्त्र ऋषय [illegible] गोत्र [illegible] व सेन चोद्यं ने [illegible] एव वार्त्तिककारे [illegible]
[illegible] व्यादि विवरणसं मवादस्येवाधिकार [illegible] न रूपु दा [illegible] अत्र रेदे कर्ति पिगणभेद प्रवर [illegible]
[illegible] न सेदा द्व्वसेनाविवाह [illegible] लोके एकनाम्नाम प्यनेकेषां पुरु [illegible] न रादे युक्तं प्रवर [illegible] मञ्जर्यां निर्णी [illegible]
[illegible] रान्तरनियमाग [illegible] न प्रवरे घन्तु [illegible] इति प्रवर [illegible] नस्यैवान्य प्रवरे घन्तु [illegible] या [illegible] नुद [illegible]
[illegible] वनन्त प्रवरेषु साक्षात् पठितानामेव प्रवर [illegible] निर्दिष्टा प्रवर [illegible] शार्थस्तु प्रवरा इति । अ [illegible] देवो

(२अ)

[illegible] मेति व्यवाहसंज्ञकाग्निप्रकारेण विशेषणत्वेनोपात्ता ऋषयः इति मंजरी। गोत्रस्य नैर्थव्यो वृत्तिको गण
[illegible] दु [illegible] तस्य ऋषेः पितृमातामहप्रपिता महादयएव प्रवराः। तेषां च पितृ पुत्र पौत्र क्रमे
[illegible] तु वरणं। तथा च [illegible] तपथस्य [illegible] प्रवरानुक्रम्यो [illegible] पितैवाग्ने पुत्रोथ पौत्र इति पारंपर्य प्रथम मिति
[illegible] णास्तामप्येवमुक्तं। अत एवांगीरस बार्हस्पत्य भारद्वाजेत्यादौ तथैव दृश्यते। आंगिरसेत्यादि नहि ते
[illegible] तनामस्य [illegible] संबंधद्योतनार्थः। अपसर्पोनपृ [illegible] त्रेति पाणिनिस्मृतिभ्यः। गोत्रान्तर्वेषां प्रवर
[illegible] नामर्षिम [illegible] ज्ञातानामेव प्रवरत्वं। यथार्षे [illegible] वृणीत इति सूत्रकारवचनात्। कातीयभिन्ने
[illegible] ध्वर्यूणां तु होमात्प्राथम्येन वरणं। इत [illegible] ध्वर्युर्वृणीते अमुतोर्वाचीनेत्यापस्तंबबोधाय
[illegible] यजमानोदूर्ध्वानूप्रतिलोम्येनाध्वर्युर्वृणी [illegible] मुतो यजमानं विप्रस्य [illegible] ग्वादेराद्यानुलोम्य
[illegible] तातहि ते न संबुध्यंतं वदेत्। होतानंतरं [illegible] नवद्वाम [illegible] त्रित [illegible] कायन [illegible] सूत्रात्। अध्वर्यु
[illegible] तं नरगुवादिसु अध्वर्युरिति सूत्रकाराणां सर्वत्र पाठदर्शनात्। कातीयाध्वर्योरपि पाठ
[illegible] स्यादर्वाचिनो णीति सूत्रात्। तत्र भृग्वंगिरोभिन्नगणेषु एक प्रवरसाम्येपि

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

[illegible] भृग्वंगिरोगणयोस्तु पंचप्रवरेषु त्रिप्रवरसाम्यात् त्रिप्रवरेषु द्विप्रवरसाम्यादविवाहः। एकप्रवरसा
म्येतु असमानप्रवरसाम्यात् भवत्येव विवाहः। यथाह मंजर्यां बौधायनः। भृग्वंगिरसोभिन्नविवा
[illegible] समानार्षेयाबहवः स्युः। व्यार्षेयसन्निपातेऽविवाहस्त्र्यार्षेयाणां त्र्यार्षेयसन्निपातेऽ
[illegible] र्षेयाणामिति। अस्यार्थः। केवलभृगवो गिरसश्च भिन्नगोत्रा विवाहं कुर्वन्ति कुर्युः। तत्कार 3
[illegible] तेषां [illegible] प्यपसत्नी [illegible] गोत्रा [illegible] समानार्षेयाः प्रवरा बहवः समानोन
[illegible] चेत्पञ्च समानाः सर्वे समानाः बहवो तदा विवाहः कुर्युरित्यर्थः। अविवाहविषयमाह यत्र त
[illegible] पक्षयोः समा अधिकाः यथा त्र्यार्षेयेष्वेक [illegible] द्वावधिकौ समौ [illegible] पंचार्षेयेषु चेद्द्वौ पक्षे
[illegible] अधिकाः समास्तदा विवाहो नेति। माधवीये [illegible] यत्रैरपि पंचानां त्रिषु साम्यादविवाह
[illegible] भृग्वंगिरोगणेष्वेवं शेषेष्वेकोपि वारयेदिति। शेषेष्वन्येषु गणेष्वेकोपि समानप्रव
[illegible] विवाहं वारयेदित्यर्थः। इदं च केवलभृग्वंगिरोगणविषयं। भृग्वंगिरोगणान्तर्गतजमदग्निगौ
[illegible] भरद्वाजेषु [illegible] एकप्रवरसाम्ये सर्वेषामप्यसाम्ये वा सगोत्रत्वादेव न विवाहः। सगोत्रत्वं तु
[illegible] त्स्याद्भृग्वादिसंज्ञा पार्श्वे जामदग्न्यादिसंज्ञा विशेषविधानात्। किमर्थं तर्हि [illegible] भृग्वा

(3A)

[illegible] लःपिंगलायनःदाजेषाव. बौध्यायकैर्वैश्वानरिर्वैहीनरिर्विरोहितोबघोब्धोगोष्ठायनःदार्किः।
[illegible] गो [illegible] कूतककलभागः [illegible] नैःगायनौजनायनःपाणिनिर्वाल्मीकिःश्यौकपिंडिःसेषानयोजिह्लीनः
[illegible] र्वयोदायनेबल्लायनः [illegible] तेमेदुःखुविहिस्ताग्निःशैद्रुकिःसौद्धाकिर्वैकर्ण्यीढाकजीकिः
आरासः [illegible] दाहूःकठारमहदहाल्लिःविरूपाक्षोऽभ्यवःउद्धेमेन्युर्दमसःआर्षायणोमाकीयणः
काहूयनोवायकुर्वीयन्निःशांड्युचेवआंदमसो [illegible] नोपयोयाग्निकःपादिमंडलिःबाल्किर्बाकुर्म
[illegible] पिशाकिर्विसपुःलौहितायनःउश्रू [illegible] लायनःशारद्वतायनःरजतेवाहःवत्सोवा
[illegible] यायनोल्को यद्यपिप्रवरमंजर्यांदीध [illegible] धायनसूत्रेआकरेचसत्रेमनुयान्यूनाधिक
नावंस्तथाप्युभयानुसारेणवदामःएवमन्येपिका [illegible] यनौगोरक्षसूत्रादौवान्येपिजामदग्न्यवत्सा
[illegible] केचित्सर्वत्रिषुआगतास्वेन्नितद्भिन्नाउच्यंतेहारितोनौडायनौवाग्गायनःअनुसातकिर्जैमिनि
[illegible] रवायनिःकार्षतिपाणिलिकरुबयमानःसामकर्णिर्बलाकिःतैलकेशाकूनजागआर्तभागआक्षिहितो
[illegible] जौमागि [illegible] लौलःसैशोबर्हिणीयणोकात्यायनःगोधायनोगोष्ठायनःचैत्रांपायनोगालवः १

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(5)

पार्ष्णिकेयः सांकृत्यः रालिकायनो आश्रुयो आश्वायनो लाक्षेयो लाकुटिलो लाकुटिः आर्षिशोर्णाखिः साप्याकः सास
कायनः काचहस्तिः तुलातीको यःश्रो पाक्षिः सारघतिः वाग्धाकेयो नैकर्षिः शाकल्यः पाकानुमति
रजैकजि हिजैहेन्यायनिरासकमोनिरार्ष्णिर्वा सिः सादानः स्वोलः स्पंदतिः कठोरणिर्गीवरेनिः सौ
गालिपर्धाध्यादइतिमालेसन्येयकूमाः नजयनो विरोचणो वैनिदायः रोहित्सायनः कपाली विसावर्णार्षिकस्वरः वि
ष्णुसौलिकेशिर्जेहिमो वीतिनःकनणालिकिर्मात्रिस्वा [illegible] धिः सैन्यजिहस्तिः पैंगलायनिर्ह्रदवः पतिअप
भृः सुलणवः कोपवसोमित्रयक्रुः ओमिलायनो हायनिर्वकर्णा मालुकायनिर्लोलामः शाल्पायनिर्मत्स्यलिः कौ
टलिः शौलिः कोटरः साक्षिः सांद्रमाणः नैकजिह्वो [illegible] यः वेत्सल्लेति हिंकश्चदिसोरद्वनिर्नैमिष्यागो
क्षिगाविरोणः पार्ष्णिसोगंधिः कांतिलोद्दितिः प्रयोण [illegible] तसंयहेदेवरातो पिजामदग्न्ये सुगापितः एत
हारिवंशेस्कूठाएतत्राग्नेवक्ष्यमाणः। केचित्तु अन्यान्पाठुः। विलक्षः सोमदायनः स्यानुमभिः मंडुचित्रः।
चौक्षायपयास्याष्ट्रियः को चकुतिः शोलायनः शाकमणिः व्रीहंमतिर्मोपामतिकौशानो मौद्गल्यः कारव
चैः सांतपायनो घमल्लू किरूपस्तल आलाधिवा टागिराषिणिः व्यपनपागतिः व्रौद्गकर्णिर्दितिरेतजा ५
मदग्न्यावत्सालिषा पंचजवराः भार्गवच्यावनआप्नवानौर्वजामदग्न्येति। भार्गजैर्दैगोनदगन्म

गो२

नि। भार्गवौर्वजामदग्न्येति त्रयो वेत्यापस्तंबः। अत्र वत्सानां जामदग्न्यत्वं गुणः पंचावत्तं चास्त्यर्थे। पंचावत्त
जामदग्न्यानामिति आपस्तंबोक्तेः। केचित्तु जामदग्न्यवत्सानां भार्गवच्यावनाप्नवानेति त्रिप्रवरत्वमाहुः तत्र
मूलं चिंत्यं। केवलजामदग्न्यगोत्रस्य तु भार्गवच्यावनाप्नवानेति त्रय इत्याश्वलायनः। सावर्णिजैवंतिजै
मातैपेतिशायनवैरोहित्यावटमहुप्राचीनयोग ... तु वैदिलेकः प्रवर इत्यापस्तंबः। देतवाहादिका
नामेषां भार्गवौर्वजामदग्न्येति त्रयो वेति हिरण्यकेशी। ... अथ जामदग्न्या विदः। बौधायनः। विदः शैलः अ
वटः प्राचीनयोग्यः अभयदानां माडरस्थिः ... पुनस्तिः आर्कायणो नाष्टपर्णस्त्याम्न्यायणः। कौ
चमछः कामरूः पौलस्त्यो वेदभृद्भयजातस्कायनो भ्राजो भ्रादंसः पैकायनो भजायनइतिका
त्यायनो क्रोः। जमदग्निः काठायनिः आर्षेयो मारुतइतिमात्स्याक्ता विदाः तेषां पंच। भार्गवच्यावना
प्नवानौर्वविदेति। अत्र जामदग्न्यविदानां भार्गवौर्वजामदग्न्येति त्रयो वेति कात्यायनः कात्यायनेन

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(5)

...त्रयः भार्गवच्यावनाप्नवानेत्युक्ते विदाना मध्येते इति मात्स्ये। भगवदीयमार्गपथयोः पूर्वोक्ताः
...वैकाः सायनः। मात्स्ये तु आर्ष्टिषेणा उक्ताः एते जामदग्न्या एव। पंच प्रवरे यद्यपि जामदग्न्यो नास्ति
तथाप्यौर्वजामदग्न्येषु वत्सवात्स्यानुवृत्तसाहचर्यात् ... इति नारायणवृत्तिः। एतौ वत्सविदौ सगो
जमदग्नेः सप्तर्षिमध्यपाठात्। अथ ... भगवः ... आर्ष्टिषेणा नैऋत्यास्तिः ग्राम्यायणः काणायन (श्लि.)
श्चांद्रायणः पैठकलायनः सिद्धः सुमनायनः ... इति बौधायनोक्ताः नैकार्षिनापस्तंबि भा
...कः रदिमावनानिर्गोहिमिरद्र पइनिकासायन ... मात्स्ये त्वन्येपि भगवदीयो भार्गवच्यावनाप्नवानेः (का)
...रा आयनिरिति एते आर्ष्टिषेणाः एषां पंच प्रवराः भार्गवच्यावनाप्नवानार्ष्टिषेणानूपेति अ
...त्रयार्ष्टिषेणानूपेति त्रयो वेत्यापस्तंबः एषां वत्सविदार्ष्टिषेणानां परस्परमविवाहः इति
...मात्रायद्यपि त्रिप्रवरार्ष्टिषेणानां न तथापि वत्सविदार्ष्टिषेणा इति एतेषामविवाहः।

५

Joint project of The Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and The Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

एते पंचावत्तिन इति भग संयोबौधायनोक्तेरविवाहः। भ्यो गूणां नविवाहोस्ति चतुर्णां माद्दिलोमिथइ ९
वाम्बलायनोक्तेः। चतुर्थवचनेन केवळ जामदग्न्यस्य भिन्नलोक्तेः यद्यप्यार्ष्टिषेणानजामग्न्याः।
नूपुरस्कारेणैवचपंचावत्तमुक्तेः त्रिजामदग्न्या नामि[illegible]प्यनेपंचावत्तिनइत्तिबौधायनवचनोद
वावत्तं ज्ञेयं। सर्वसर्थसीरेपि। जामदग्न्याविद[illegible]र्ष्टिषेणास्तथैवच। पंचावत्तिनएवैतेअ
रस्यात्तिनइति। केश्चिद्दत्तस्य पुरोधसयो पं[illegible]च्यावनाप्रवानुवासपौराधसेति भार्गववय
सपौराधसेतिवा। औजामदग्न्याएतेकासायनः औ[illegible]नांभार्गवच्यावन। बैजवनिमथितस्तेयाः
चभार्गवच्यावनाप्रवानुबैजवनिमथितेति। शाठर[illegible]णाभार्गवशाठरमाठरेतिकासायननत्वितजा
त्रयोः प्रवरमंजरीकारेणोक्तिरवगन्तव्यं॥ अथयस्काः॥ यस्कोमौनोमूकोवाधूलोव
भागोयेहितामनोभागविज्ञेयो दुंदितो भास्करो देवंतायनः वार्कलेयामाध्यमेयौवासिः कौरा
कोमस्यकिंश्चित्रसेनोभागलि वार्कः भ्यकिः ओनथ्यः उरूचितिः भागुनस्पइतिबौधायनोक्तेः।

अ

... मौद्गलो दस जीवंसादनो मौराछिः पौलिः खलिर्भागलिर्भागवित्तिः कात्यपिर्वालेयिसमहा
...रिर्जोरिर्भागंति सानुश्री मोहायनः शालंकायन स्तार्क आ वारेय ज्ञार्क राष्टिः कौटिल्यो धिल
लिर्गोहलीलयासार्ध चितः गार्जिगोवासोदयितिमात्स्पो काः। माधूलोर्थ मिर्दकाः मल्कि मदोक
आरयोगेरिष्लि नादेर्घ चित्त गार्जिगोवासोदघन जौणवनो मौदायनइतिकात्यायनोक्ताः स्मार्ष्टिः साव
र्णिः शावर्णिकावाश्वलायनोक्ताः एलयैलहव्या... ...दुक्ताः एषां त्रयः प्रवराः भार्गववैहव्यत
लायेनसेति एषां परस्परमविवाहः तेषां अपि वा... ...कात्यायनोक्तेः प्रवोक्तेर्वत्सविदवैश्वमा
भार्गववैश्ववत्सवत्सविवाहः। द्वित्रिप्रवरसाम्ये वा एवं वक्ष्यमाणेषु सर्वेषु भृगुगणेषु
स्वगणस्वैरविवाहः अन्यैर्विवाहइतिज्ञेयं॥ अथ ... ॥ । मित्रयुवोराक्षाश्वणः सापिंड मू
नः सुरक्षिनयोमात्स्पो महावाल्पस्ता क्ष्यायणउक्षायणो वाजायनो मा... पिः कौलवायनः इति बो
धायनोक्ताः आश्वलायनः राय दाक्षो मैत्रेयः सोचयोद्रोणायनो पायनः आपिशायणसासकिः पि ७

Joint project of Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan

(6A)

काद्द धोदायनः कापिशायनः शौङेयः साङ्कितः मित्रयुकः आपिशायन वाध्र्यश्वदिवोदासा अप्पु
... त्रयः प्रवराः । भार्गव वाध्र्यश्व दैवोदासेति । कात्यायनः भार्गव श्यावन दैवोदासेति मास्येठ
के अस्मिन् पक्षे प्रवरद्वयसाम्यात् पूर्वैरविवाहः । अन्यपक्षे तु सवत्येन । वाध्र्यश्वेत्येको वेत्याश्वला
यनः । वै... पार्थो बाष्कलः श्येन इति वैन्या[illegible]य । भार्गव वैन्य पार्थेति । शुनको यास्क पिर्गाहस्त
मदः सौगंधिः स्वार्दमायनो गांगायनो गार्ग्य[illegible]मायनेधिः स्थौजः श्रोत्रियस्तोत्रिरीयः यस्क
कः इति बौधायनोक्ताः । सौकरो मासगंधः [illegible]यनश्वोपसः मत्यूषाग ससमद इति कात्याय
नोक्ताः शाल्यायनः औपपः सुनक इति मा[illegible]ः । एतेषां शुनकानां शुनक इति वा । गार्त्समि
द इति वैकः प्रवरः इति बौधायनः भार्गव[illegible]द इति द्वावेति कात्यायनः ... यो वेति सत्याषा
ढः । भार्गव शौनहोत्र गार्त्समदेति त्रयो वेत्याश्वलायन । एषां केवल्यिक प्रवरेऽपि परस्पर
मविवाहः एषामविवाह इति कात्यायनोक्ते । पूर्वैस्तु सवत्येवावदविरुद्ध्यते ... त्रयः

= स्पोक्ताः एषां शुनकानां शुनक इति वा ४ =

अथ शुनकाः । ७

Joint project of Rajawade Samshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(7)

भार्गववेदवैन्यऽपोतिषेकात्यायनः इति भृगवः समाप्ताः । अथांगिरसः । ते त्रिविधाः
गौतमाभरद्वाजाः केवलांगिरसश्चेति । तत्र आयास्यौदथ्यौ दाद्यदाशा आयास्याः शरद्वंतः कौमंडाः दीर्घतमस औशनु
साः करेणुपालाः राहुगणाः सोमराजकाः वामदेवाः बृहदुक्थाः प्रोति औतथ्य आग्निज भ्यद्धौ गोतमाः विनिके
चिनः कौक्षीवताः अपी साघ्यलायनः । तत्रापस्तु [illegible] यः कावाक्षिमर्दरथः ससकिः स्वैदेहः कौमार
वत्यः नौ[illegible] दवाकिः सासमुघ्यिः कौवाहोवो[illegible] वैनविकिः किकोलिः वकाणिः कठोरः का[illegible]
कः [illegible] क्षावतः पार्थिवद्वयाधायस्यास्तेषांत्रयं प्रवर आंगिरस आयास्य गौतमेति शारद्वतोभिजितः रौ
[illegible] क्षीरकरंभः सौमुचयः सौयामुनः औपबिंदु [illegible] णः राणिमा षण्णइति एषांत्रयः अंगिरस गौ
तमशरद्वंतेति । [illegible] यनः औतथ्याः कात्यायनो कात्यायनो [illegible] नैषकिः लौगाक्षिः करभोगिण्यः क्षीर
[illegible] सैधवोगतवः सांकरः सौमिनिः पौषंडिः भोगलस्कंडः कुडवः कारोटः कारवाशिषहबिंदु
[illegible] नः तोषपविः कासाक्षिः कपोवाराषिः करलिः करालि शरि निकासायनोकाः मा [illegible] स्व
[illegible] रूणिः पार्थिवामेरहायनः स्कंदः सरावः कौटिल्यो नरो हस्यानो विर्वासे मूलि नौस पुषिवी [illegible] ८

The Rajawade Samshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai: Joint project

(7A)

सामदायनिः कासारुः

राणिकाक्ष आरुणायनिः सुलपोः वी ।१

गौतमः औघिर्नगः रक्षुराबिणराहिण्यायो निराणिकाक्ष बांजिभिभ्रो गत्रि बीजलकुः शौनकः शा

रटः हिकिः राकुकर्णिः पोदिः वैरातिः समलोमकिः पौ पस्न्यवुः रिकिः तथ्य गौतमस्तिन्नयः

मुकीसुः पुष्पवान्राधिभ्वतिः विश्वः पा विकारस्वि रिशिलौ आंगिरसोतोतथ्य गौतमध्ये गणिताः ।स

कपिलोदयः बान्त्यपादइतिकेशिवा पामौतथ्यानोमौ आंगिरसो हारद्वं तमध्ये गणिताः काठर

सारिकौत्रि कपिलोदयः बान्त्यपादइति मातव्यकेन चिल्कोहारद्वं गौतमासुराश्वतः काठर

काल्यायनाश्वलायनौ आंगिरसोनथ्यो कौमंडोभ्रं थरेष गौतमासुराश्वतः ।गौतमकौ

राइति कात्यायनाश्वलायनौ आंगिरसोनथ्य काक्षीवतगौतमकौ

कात्यायनादीनां पोर्वापर्यमपश्यन् हृदयपश्च पवराः ।आंगिरसोनथ्य काक्षीवतगौतम ।कि

पेरौ यनेवांत्यायनः मासुरेषिवानूगिरस आंगिरसोतथ्य गौतमौशिजकाक्षीवतेसापस्तंबः एतेषां आंगिरसायास्ये

पेरौ यनेवांत्यायनः मासुरेषिवानूगिरसः आंगिरसोशिजकाक्षीवतेसापस्तंबः एतेषां आंगिरसोनथ्यगौतमोशिजका

घेइत्रिएतएव औशिजास्तेषां त्रयः आंगिरसोशिजकाक्षीवतात्तेषां पंच ।आंगिरसोनथ्यगौतमौशिजकाबौधायनः ।आंगिर

नगौतमकाक्षीवतेति पंचप्रवरा इति कात्यायनः ।एते काक्षीवतात्तेषां पंच ।आंगिरसोनथ्यगौतमदैर्घतमसेति पंचेति बौधायनः ।आंगिर

नगौतमकाक्षीवतेति पंच प्रवरा इति कात्यायनः आंगिरसोनथ्यकाक्षीवतगौतमदैर्घतमसेति

श्वावंतसाश्वलायनः दीर्घतमसां आंगिरसोनथ्यकाक्षीवतगौतम

आंगिरसऔतथ्य दीर्घतमसेति त्रयो वेत्याश्वलायनः। औशनसो द्विप्रयः अत्रास्तः सुरूपाक्षोमहो
दरोविकृहनः सुबुध्यो मिहन इत्येषां त्रयः प्रवराः। आंगिरसगोतमौशनसेति बौधायनः। कारे
णुपालि वस्तिव्यः श्वेतीयः पौष्टिष्टः औदन्यायनः बांधक्यः। अङ्गगंधिस्त्वेषां त्रयः। आंगिरसगो
तमकारुण्युपालेति बौधायनः राहुगणानामांगिरस वामदेव्यगोतमेति त्रयः बृहदुक्थानामां
गिरसबार्हदुक्थेति त्रय इत्येके हिरण्यके[illegible]प्येवं। राहुवानामांगिरसाधुवगोतमेति त्र
कुथ्यगोतमेति त्रयः। एते चत्वार आश्वलायने[illegible] आपस्तंबेन एते वामदेवा[illegible]षामांगिरसबार्ह
यइत्येके चिदृ। अत्रमूलं मृग्यं। एषां सर्वेषां गोतमानामविवाहः। गौतमस्य सप्तर्षिस्त्वे
नसगोत्रत्वात् गौतमानां सर्वेषामविवाह इति बौधायनोक्तेश्च यद्यप्याश्वलायनेन प्रुषदश्वा
न्धानाद्यगोतमेषु पठितास्तथापि प्रुषदश्वानां केवलांगिरोमध्ये आपस्तंबादिभिः स्थीतरे

the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(8A)

षुपाठात् । अक्षाणां च भरद्वाजेषु पाठात् । तैरेव सह अविवाहः । गोतमैस्तु भवत्येव विवाह
इति नारायणवृत्तौ प्रवरमंजर्यां चोक्तं इति गोतमांगिरसः । अथ भारद्वाजाः । ते चत्वारः भार
द्वाजा गर्गाः रौक्षायणाः कपय इति । तत्राद्या भरद्वाजाः क्षाम्यायणो मंडो देवाश्वः ऊढ
हव्यः प्राग्रवंशिर्वा हलिः श्रोवाहलोगो ऽवाना [illegible] देह आस्त्व ओक्षास्तरिः परिणहेयः ।
केशारखेयः रौहिः ऊर्ध्वपदः खारिग्रीविः [illegible] सः कपाक्षिः सैदाः अग्निवेश्यः शावः गौरि
वायनः स्थलेकस्तनकर्णजः सोमाणाविधः [illegible] ऽवमेकः सौचलिः वेळः खारुंजोदेविः
भरूंडेयो भद्राद्रिः सौरभः भंगो देवमतिः [illegible] तऔदमेधिः प्रवाहणेयः कल्माषः सा
जसंभिः सधोपकृष्णिः परसहत्तिर्बक्कसिरकिः रुद्रांगपथः शाकाहलिः वेदवेक्लो महावे
वः न्यसायपनो धन्यायनः शालाक्लिः शार्दूलिः काष्ठवो बाष्कलिः सैलकेवः कौंडायनः
कौंडिल्यो ब्रह्मस्तंबो राजस्तंबो ऽग्निस्तंबो वयुस्तंबो ऽस्वपस्तंभः सोमस्तंबो विष्णुस्तंबः

(९)

[illegible] ब: आपस्तंबः पेचान्येस्तोमस्तांबत्रांब्दां ता: आरुणस्सिधू: कोकु: कौमुद
[illegible] यनः आत्रेयायनः। वामन्यः। धूसगंधिः कुक्षाः लोगाक्षिः नैकुनंदिः दार्सिः।
[illegible] योमस्स्थकाथः कारूण्यायनः कारूपथिः कारुषायणाः कावल्प इति बोधायनोक्ताः।।
[illegible] मांडिः बालिन्द्रायनिः। कारूपथिः कारिषायणाः कावल्प इति बोधायनोक्ताः। अन्ये
[illegible] कुंडिर्बिलिरायनिः सोविष्टिः सोगे[illegible] गार्गी[illegible] सोंगिः त्रूणाकर्णि आश्वलायनिः
[illegible] गिरधिकारि श्रीविमेथुनमतिः। र[illegible] काचिकिः। कायन स्वेकुंडिः भो नांबकि
[illegible] बि: श्री हस्तबिः नोध्वस्थिः वेषुगेहे[illegible] हर्वालुद्धिः सोबुधिकः पठेन्नामतिर्दे १०
[illegible] देवस्थानिः हरिः कर्णि आंगनिधौगयः सात्यमुपिर्मात्स्यमुपिः मात्स्यः क्षीषामा
[illegible] हरोगांगोदकिः कोरुक्षेत्रिः द्रौणिः जैत्रिः औचलायनः काण्वांबिः सौनंबग्निः
[illegible] कायनइति। कुंडूः उर्क्षीयवस्व इत्यापस्तंबोक्तो। मात्स्यत्वन्ये पिङ्गलायनिः।

Joint project of the Rajawade Samshodhan Mandal, Dhule and Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(9A)

[illegible] हस्तिनः इलाहार इति मात्स्ये एषामांगिरसांबरीषयौवनाश्वेति। मांधात्रांबरीषयौ
[illegible] यास्कलायनः आपस्तंबे कुत्सानामांगिरसमांधात्रकौत्सेति प्रवरमाह। ए
षामांगिरसपौरकुत्सत्रासदस्येति। मात्स्ये उक्तं। अथ कण्वाः अरुंडः स्वरुंडः कात्यायनः
[illegible] मर्कटोरः मणासणाः कण्वमर्कटिरिति कात्यायनोक्ताः काण्वः औपमर्क
[illegible] कत्वः पोला हलिः मौंजिर्मौंजि [illegible] विडिगंधः वाजग्रीवा वाजश्रवा इति बौ
धायनोक्ताः आर्षादिः अक्षुरिः कण्वमर्कटि [illegible] रनारानः। गोदायनो रथिः श्यामायनिः
गर्दभः प्रागश्रसुः। नाडायणाः रामायणाः [illegible] रेः [illegible] रीति मात्स्योक्ताः एषामांगिरसात्र
जमीढकाण्वेति आंगिरसघोरकाण्वेति कात्यायनः। अथ रथीतराः रथीतरो हस्तिदा
सिकः कापनो नैतिरिक्षिः ओलालिर्लिलिः लिलीक्षायनः सावहनो सक्षावहः हेमगवो
वैरूपो धादंष्ट्रः इषदश्व इति तेषामांगिरसवैरूपरथीतरेति आंगिरसवैरूपपार्षदश्वेति बौ
धायनः। अष्टादंष्ट्रपार्षदश्वेति वैरूपेति वे सापस्तंबः। असमानप्रवरैर्विवाहः। अथ मुद्गलाः। सा समुग्धिहि

(१०)

रण्यसाः। च मुद्गलहंसजिह्वदेवजिह्वः अलवालो बिडादिः अपयेयोसुग्रः पौराणिरिति मात्स्योक्ताः। स्मृति
निरुक्तं त्र्यहयस्तारणः कायनाक्षिलतः हिरण्याक्ष्यो ऋषभो मिनाक्षः तपस्त्वायनः ऊंघा दीर्घ अंधो हिर
ण्यदगाभोः क्षि(?)रिति बौधायनोक्ताः। एषामांगिरसभार्म्याश्वमौद्गल्येति। तार्क्ष्यभार्म्याश्वमौद्गल्येति
चसाश्वलायनः। आंगिरसतार्क्ष्यमौद्गल्येति वेति मात्स्ये। अथ विष्णुवृद्धाः। विष्णुवृद्धः षठा मर्षणो
भद्रणो मद्रणः शांबरायणः बादरायणो ... सत्रायणः सामकायनः निनुड्यः कलस्य(?)ः भारुण्यो
वैहोडः देवस्थानिरिति बौधायनोक्ताः। मर्षणाः उपमर्षणाः निलुंदलः औपगविः कुशमित्रः वत्साव
नः सावनार्पः वात्स्यायनिः कालंभायनिः ... हिरण्यकेशी सत्रोक्ताः ऊर्तणः कर्तणः छैत्रि
णः अपरायणः होत्रिणः पुत्रिणः वत्रिणः शांबरायणः इति मात्स्ये एषामांगिरसपौरुकुत्सत्रासद
स्यवेति त्रयः एषां केवलांगिरसां स्वगणं विहाय सर्वैर्विवाहो भवति। तत्रापि हरितानां कुत्सा
नां च न विवाहः। द्विप्रवरैः साम्यात्पक्षे कुत्सानां विष्णुवृद्धानां च न विवाहः। यद्यपि शौंगशैशि
रोदयोः भरद्वाजादि ... वव कुमहोस्तथापि संकरार्थं द्व्यामुष्यायणेष्वेतान्वक्ष्यामः। इति केवलांगिरसः॥

(10A)

अथात्रेयाः॥ तेषां चत्वारो गणाः प्रथमात्रेयः वाद्भुतः गविष्ठिरो मुद्गलः कद्रूति अंसः पुर्वातिथि
मितिः कौशिपुत्राः तत्राघः अत्रिः भूमिषादिः छांदोग्निः पौष्टिकः मौद्गलिः सोपाछरालः छाग
ल नणविः भागंतिः मालुरुचः व्यालिः संवव्यानि कार्मसायनिर्दृष्टिस्त्ते देहः गाधिपत्रिः औ
दालकिः द्रोण भावो गौग्रीविः ग्रविष्ठिः निभूषा... ष्यात्रेयो गौत्रेयः अरुणात्रेयो नीलये
यः श्यामात्रेयः महात्रेयोः दत्तात्रेयो गालेयो ... सोगेयो वामथ्यः वेतभाविः शौद्रेयः कौ
द्रेयो गोपवन्यः कालायसः नीलायनः आनं... भेदोरगिः सौरंगिः गौरंगिः पुष्पिः सौपु
ष्पिः साकेनायनो भारद्वाजायनः इंद्राश्वित्थि... बाधायनो स्त्राः शांबरिः आर्षः साहयष्ठिः आ
हायनः गोपवनः शाकिर्विदंकिः शौनकर्णिः ... कौरंजिः जेत्रायणः श्वेतकिर्बो कृतंगो वा
मित्रः औनुकिः तैलेयः वैलेयः आत्रेयः पतंजनः भागमादनः इतिकात्यायनोक्ताः॥ सांख्यपः
सायणः सौन्कवरः आपूपथो गौर्य न्यैशाकटायनाघायणवादयीयणमोगलबाकुपैत्रागा ग
कालजिकः उद्दरग्रीविः वैडलिः शाकलायनिः गाणिपपोजल्वदः भगपोदः इतिमात्स्योक्ताः सांख्यपसायणः
सौन्कवरः आयंपथागोर्य

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com